

TU'UNGA LEA: TAU LAHI 'I HE VAHA'A 'O KALAI SI MO SETANE.

Ko hono ua 'eni 'o e ngaahi tokātelina 'e valu 'oku taku ko e uho 'o e fa'unga tui 'o e Siasi 'Ahofitu

TAU 'I HE LANGI

'Oku 'asi hotau mamani ke hangē ha feitu'u fai'anga tau koe'uhi ko hotau mamahi ko ha feitu'u fai'anga tau. Fakatatau ki he Tohi Tapu, 'oku 'ikai ko kitautolu pe 'oku 'i he 'univeesi. Mei a Senesi kia Fakahā 'oku tau fetaulaki mo e me'a mo'ui 'oku ui ko e kau 'angelo. 'Oku tau 'ilo mei he Folofola (Tohi Tapu) ko e ngaahi me'a mo'ui ko 'eni na'e 'i mu'a 'akinautolu 'i he tangata. (Siope 38:4 – 7; Fakahā 1:20), pea 'oku nau ngaave (Hepelu 12:22), malohi mo 'atamai vave (Saame 103:20; Taniela 4:17), 'a ia 'oku nau ngāue 'i ha fa'unga pule maau ('Efeso 3:10; Taniela 7:9 – 10), 'oku nau ngāue longomo'ui 'i hotau mamani, lahi taha-ta'e hā mai, ka 'i he ngaahi taimi 'e ni'ihi 'i ha fotunga hā mai (Hepelu 1:14; 13:2), pea na'e kamata 'a e kovi 'i hotau mamahi mo e ni'ihi 'o kinautolu (Fakahā 12:7, 12).

Taha 'o e kau 'angelo na'e ui ko "Lusifa," 'a ia 'oku 'uhinga ko e toko taha to'o maama. Na'e fakatupu 'a e toko taha ni ke fakahā 'a e 'ulungaanga 'o e 'Otua ki hono kaungā 'angelo, ka na'a ne fili ha taumu'a ngāue hala. 'Oku pehē 'e he Tohi Tapu na'e "haohaoa 'i hono hala kotoa pe" 'o "a'u ki he 'aho na'e 'ilo ai 'iate ia 'a e angahala" ('Isikeli 28:15). 'I he pōini ko 'eni na'a ne hoko ai ko "Setane," 'a ia 'oku 'uhinga ko e fili. 'Oku tala mai foki 'e he Tohi Tapu kiate kitautolu na'e hoko 'a e hinga 'a Lusifa koe'uhi na'a ne loto hikisia ('Isaia 14:12 – 14). Koe'uhi ko hono tuku 'i loto 'e Lusifa 'a e loto siokita na'e ngata ke ne fakaho'ata atu 'a e maama 'o e 'ulungaanga 'o e 'Otua. Ko e holi, "teu 'alu hake," hoko mai 'a e "teu tatau mo ia 'oku ma'olunga taha pe," 'oku ne fakahā na'e kamata 'a Lusifa ke fakakau 'e Lusifa 'a e loto hikisia ki he 'ulungaanga 'o e 'Otua koe'uhi ko ha fakatonuhia ki he'ene loto hikisia 'a'ana. Na'e kamata heni 'a Setane 'i ha hala 'o e angatu'u ki he 'Otua.

'Oku tu'unga 'i he fakamatala fakatohi ko 'eni 'oku pehē ai 'e he Tohi Tapu: "Na'e fai 'a e tau 'i he langi" (Fakahā 12:7). 'A ia 'i he lotolotonga 'o e kau 'angelo! Ko e fo'i lea kuo liliu heni ko e "tau" ko e plemos 'i he lea tupu'anga-faka-Kaliki, 'a ia 'oku kainga ki he ongo fo'i lea ko e polemic mo e politics. 'Oku 'omi heni kiate kitautolu ha 'ilo ki he natula mo'oni 'o e "tau." Na'e 'ikai ko ha tau – fefa'uhi fakaesino pe fetaulaki fakakautau. Ko ha tau fakapolitikale ia, ko ha fakamafola 'o ha fa'ahinga tui, ko ha fa'ufa'u ke tuku hifo 'o ha 'ulungaanga. Na'e fai 'e Setane 'ene tau 'aki hono fakamafola 'a e ngaahi loi fekau'aki mo e 'ulungaanga 'o e 'Otua. Ko ia ai 'oku fakamatala'i ia ko e toko taha 'oku "kākaa'i 'a e māmani kotoa pē" pea "ko e loi ia mo e tamai 'o ia" (Fakahā 12:9; Sione 8:44).

SIO KI HE FAKAKAUKAU FAKAETO HITAPU KO 'ENI:

'Oku pehē 'e 'Isikeli na'e kapusi 'a Lusifa mei he langi koe'uhi na'a ne fai "hala" ('Isikeli 28:16).

'Oku fakamatala'i 'e Sione 'a e angahala ko e "maumau 'o e fono" (1 Sione 3:4)

'Oku fakamatala'i 'e Paula 'a e fono 'a e 'Otua ko e "ofa" (Loma 13:10).

'Oku tau sio foki, na'e angatu'u 'a Lusifa ki he fono 'a e 'Otua, 'a ia 'oku 'uhinga mo'oni na'a ne angatu'u ki he 'ofa 'a e 'Otua. Na'a ne 'ohake ha ngaahi tukuaki'i ki he 'Otua pea ki he fono 'o e 'ofa 'a ia 'oku pule'aki 'e he 'Otua ki he 'univeesi. Koe'uhi 'oku taukave'i 'e he Tohi Tapu ko e " 'Otua 'o e 'ofa" pea ko ia ko 'Ene fono ko ha fono 'oku pule pet aha 'aki 'a e ngaahi tefito'i lao mahu'inga 'o nau fakahā 'a e 'ofa (1 Sione 4:8; Matiu 22:37 – 40). Kuo fili 'a Setane ke mo'ui ta'e ha 'ofa pea ke fokotu'u ha pule'anga 'oku

ngāue’aki ‘a e ‘ofa. ‘Oku ne ma’u ‘ene fa’ufa’u, ko ia, ke faka’ali’ali ‘a e ‘Otua ‘oku siokita pea ko ‘Ene fono ko ha lisi ‘o e ngaahi lao fakaehaua kuo fokotu’u koe’uhi ko e ngaahi fa’ufa’u siokita.

‘Oku fakamatala’i ‘e ‘Eleni Uaiti ‘a e palopalema tefito ‘o e tau lahi ‘i he vaha’a ‘o Kalaisi mo Setane ‘aki ha fakamatala mahino lahi ‘aupito: Ko e ta’e siokita, ko e tefito’i lao mahu’inga ‘oku fehi’a ai ‘a Setane, ‘oku fakafisi ‘a Setane ke tali ‘oku ‘i ai ha pule’anga pehē. Talu mei he kamata’anga ‘o e tau lahi ‘i he vaha’a ‘o Kalaisi mo Setane kuo ne feinga ke fakamo’oni’i ke siokita ‘a e ngaahi tefito’i lao mahu’inga ‘o e ngāue ‘o e ‘Otua, pea ‘oku ne fai pehē ‘i he founga tatau mo e kakai kotoa pē ko ia ‘oku nau tauhia ‘a e ‘Otua. Ke faka’ikai’i ‘a e taukave’i ‘a Setane ko e ngāue ia ‘a Kalaisi mo e kotoa pē ‘oku nau ma’u Hono huafa (Education, p. 154).

‘Oku tau ‘ilo ‘i he taimi ‘a e palopalema tefito ‘oku kau ‘i he tau he vaha’a ‘o e lelei mo e kovi ‘oku tau mateuteu ke tuku ‘a e Folofola ke ne valivali ha fakatātā kuo fakaikiiki lahi hake ma’atautolu ‘i he ngaahi fakatātā ‘e fitu hoko mai:

FAKATĀTĀ ‘ULUAKI: PULE

Tuku ke tau kamata ‘aki ha fakafehoanaki ‘o e ongo fakaematala fakaetohitapu ko ‘eni: “Na’e ngaohi ‘a e tangata ‘e he ‘Otua ‘i hono tatau” (Senesi 1:27).

“Ko e ‘Otua ko e ‘ofa” (1 Sione 4:8).

Koe’uhi ko e ‘ofa ko e ‘elito ia ‘o e ‘ulungaanga ‘o e ‘Otua, ‘oku ‘uhinga na’e taumu’a ‘Ene fakatupu ki he ‘ofa. Pea koe’uhi ‘oku fakamatala’i ‘a e ‘ofa ko e foaki ta’e siokita ‘o e kita ki he ni’ihi kehe ko ia ai, ko e loto tau’atāina kuopau ke langa hake ki he fakatupu ‘o e ‘Otua. Ko ia ‘oku tau lau ‘i he talanoa ‘o e fakatupu na’e foaki ‘e he ‘Otua ki he tangata ‘a e “pule” ki he mamani (Senesi 1:26). Ko e pule ko ha fakakaukau fakaetohitapu mahu’inga. Na’e ‘anaua ‘a e palanite ‘i he fekau fakae’otua. Na’e mahina ‘eni ia kia Tevita ‘i he’ene tohi ‘a Saame 115:16: “ ‘Oku ‘o Sihova ‘a e langi ‘io, ko e ngaahi langi, pea kuo ne foaki ‘a mamani ki he fanau ‘a e tangata” (Saame 115:16). Ko e lea ia ‘o e foaki, ko e lea ‘o e tau’atāina, ko e lea ‘o e pule’i pe ‘e kinaua. Koe’uhi na’e fakatupu ‘akinaua mo e loto-tau’atāina pea kuo foaki kiate kinaua ‘a e mamani ko hona ‘api, na’e pau leva ki ha vā fetu’utaki fe’ofa’ofa ni ‘o ta’e ngata. Neongo ia ‘oku ma’u ‘e he tau’atāina ‘a e fakatu’utāmaki. ‘Oku ‘i ai ‘a e fakatu’utāmaki ki he loto-tau’atāina. ‘Oku ‘i he “pule” ‘a e tangata fakatou’osi ‘a e palomesi mo e fakamanamana. Ko kinaua pe te na fili ko e fē ‘a e hala ‘e ‘alu ai.

FAKATĀTĀ UA: FAKAFISI MEI HE PULE

Koe’uhi na’e foaki ‘e he ‘Otua ‘a e mamani kia ‘Atama mo ‘Ivi, na’e ‘anaua ia ke fai ki ai ‘a e me’a ‘oku na loto ki ai. Ko e taumu’a ia ‘o e Fakatupu te na ngāue’aki ‘a e mālohi hona loto-tau’atāina ke hoko ‘o fanafanau mo fakatokolahi pea mo langa ha sosaieti fakamamani-lahi ‘o e ‘ofa ta’e siokita. Hoko heni ‘a e fehalaaki ‘o e talanoa. Fakamamahi, na’e fakafisi ‘etau ‘uluaki ongo mātu’a mei hona tu’unga ‘o e pule ki he mamani ‘aki ‘ena tukulolo ‘ena mateaki ki ha ‘eiki muli, ki ha ‘angelo kuo hinga na’e ui ko Lusefa, ko e foha ‘o e pongipongi ‘a ia na’e ‘iloa ‘i he taimi ni ko Setane, ko e fili. Na’e mole mei a ‘Atama mo ‘Ivi ‘ena pule koe’uhi na’a na fili ke tukuange ia.

Makatu’unga ‘i he ngāue’aki ‘o e loto-tau’atāina fakaetangata, na’e hoko ai ‘a Setane ko e “pule ‘o e mamani ko ‘eni” (Sione 12:31) pea “ko e ‘otua ‘o e mamani” (2 Kolinito 4:4).

Neongo ko e mafai ‘o Setane ki hotau mamani ‘oku ‘ikai ko hono fokotu’u ha pule totonu. ‘Oku ‘ikai ko e ‘eiki totonu ia ‘o e mamani. Ko ‘ene ikuna’i ‘o e tangata ko ha ngāue ‘o e tau tu’unga ‘i he kākā. Na’a ne

taki 'etau 'uluaki ongo mātu'a ki he angatu'u 'aki hono fakafisinga'i 'oku ma'u 'e he 'Otua 'a e 'ofa kiate kinautolu, ko ia 'oku ma'umai ai 'enau mafai ke falala ki he 'Otua. Ko ia ai, talu mei he 'aho ko ia 'o a'u ki he 'aho ni, 'oku nofo 'a e 'amanaki 'o e tangata 'i he 'ulungaanga mo'oni 'o e 'ofa ta'e siokita 'o e 'Otua.

'I he tali ki he holi 'a Setane ki he mafai, na'e kamata leva 'a e 'Otua hono fakafepaki'i ke toe 'omi 'a e mamani ki he tangata. Ngeogo ko e 'Otua mo Hono fili ko e ongo fa'ahi 'o e fepaki pe taha, 'e 'ikai tu'unga 'Ene fa'ufa'u 'i he ngaahi tefito'i lao mahu'inga tatau 'oku ngāue ai 'a e pule'anga 'o Setane – 'ikai 'i he kākā mo e fakamālohi, ka 'i he mo'oni mo e 'ofa.

FAKATĀTĀ TOLU: 'EIKITAU KUO TALA'OFA

Hili 'a e kamata 'o e fepaki faka'univeesi, na'e hoko atu 'a e ongo fa'ahi ke fa'ufa'u 'ena ongo kautau ke kamata 'ena ngaahi tefito'i lao mahu'inga. Na'e kamata 'e he Fakatupu 'Ene palani 'o e 'oho 'aki 'a e talatau mo ho tala'ofa. 'I he folofola 'a e 'Otua kia Setane lolotonga na'e fanongo pe ki ai 'a 'Atama mo 'Ivi, na'e folofola 'a e 'Otua, "Pea teu tuku 'a e taufehi'a 'iate ko e mo e fefine, pea ki ho hako mo hono hako, 'e laiki 'e ia ho 'ulu, pea te ke fakavolu 'e koe 'a hono muiva'e" (Senesi 3:15). 'Oku talaki heni 'e he 'Otau 'e ha'u ha 'Eikitau ki he Mamani ke laiki hono 'ulu. Pea 'e kafo foki 'a e 'Eikitau 'i he 'Ene hoko atu ke ma'u 'a e ikuna.

'Oku fakamatala'i heni foki 'e he 'Otua 'e hoko 'o tangata ha Fakamo'ui. 'I hono fakalea 'e taha 'e fili ha kulupu mei he ngaahi pule'anga ke hoko ko e taha 'a ia 'e lava kau ai 'a e Fakamo'ui 'i he tau ko ha tangata. Ko e poini mahu'inga taha ke ma'u kuo fakahā 'e he tala'ofa fakakikite ni 'a e mamani ki mu'a 'e ikuna 'i 'e he 'Otua 'a e pule'anga 'o e fakapo'uli 'aki 'a e afeitaulalo mo e 'ofa feilaulau.

FAKATĀTĀ FA:

'I he tali ki he fakaaao fakamālohi 'a Setane, na'e fai 'e he 'Otua he me'a fakaofo, poto, mo mahu'inga. 'Oku fakamatala'i 'e Mosese:

" 'I he vahe atu 'e he Fungani Ma'olunga ki he ngaahi pule'anga 'a honau tofi'a, 'i he'ene fakamovetevete 'a e ngaahi foha 'o 'Atama, na'a ne 'ai 'a e ngata'anga ki he kakai 'o fakatatau ki hono lau 'o e fanau 'a 'Isileli. He ko e tofi'a 'o Sihova 'a hono kakai, ko e afo 'o hono tofi'a 'a Sekope. Na'a ne 'ilo ia 'i he fonua lala, pea 'i he toafa li'aki mo ngungulu, na'a ne tatakai fano ia, 'o ne akonaki'i ia, na'a ne tauhi ia 'o hangē ko e tama 'o hono mata. Hangē ko e ue'i 'e he 'ikale hono pununga 'o 'o'ofaki ki hono 'uhiki, 'o mafola atu hono kapakau 'o ne to'o hake 'akinautolu 'o fua 'akinautolu 'i hono kapakau. Na'e pehē hono tatakai ia toko taha pe 'e Sihova, pea na'e 'ikai ha 'otua kehe mo ia" (Teutalonome 32:8 – 12).

'Oku toe hoko atu 'a e fakatātā 'e he veesi 15 – 17.

"Pea na'a ne toki li'aki 'a e 'Otua 'a ia na'a ne ngaohi ia, pea na'a ne ta'e faka'apa'apa ki he Maka 'o hono fakamo'ui. Na'a nau langa'i'aki hono fua'a 'a e ngaahi 'otua kehe, na'a nau fakatupu hono houhau 'aki 'enau ngaahi anga-kovi. Na'a nau feilaulau ki he ngaahi tevelo, kae 'ikai ki he 'Otua, ki he ngaahi 'otua na'e 'ikai te nau 'ilo. Ko e fo'ou na'e toki tupu fo'ou hake, 'a ia na'e 'ikai manavahē ho'omou tamai ki ai" (Teutalonome 32:15 – 17). Na'e fokotu'u heni 'e he 'Otua ha kakai kuo fili 'i he lotolotonga 'o e ngaahi pule'anga. Na'e ui 'a 'Isileli ke hoko ko ha "tofi'a 'o Sihova 'i he mamani," pea kuopau ke 'ikai ha " 'otua kehe" 'i honau lotolotonga. 'Oku mahu'inga ke fakatokanga'i 'oku fakahā mai 'e Mosese ko e "ngaahi 'otua" 'o e ngaahi fonua hiteni ko e fanga "tevelo," pe ko e kau 'angelo kuo hinga 'oku nau fakapuli hangē ko e 'otua. 'Oku fakamo'oni'i 'e Saame 106:37, 38, na'e 'i ai 'a e "fanga tevelo" 'i mui 'i he "ngaahi

tamapua” ‘o e ngaahi matakali hiteni. “ ‘Io, na’a nau feilaulau’aki honau ngaahi foha mo honau ngaahi ‘ofefine ki he kau tevolo. Mo lilingi ‘a e toto ma’oni’oni ko e toto ‘o honau ngaahi foha mo honau ngaahi ‘ofefine ‘akinautolu na’a nau feilaulau’aki ki he ngaahi tamapua ‘o Kenani (Saame 106:37, 38).

Na’e fili ‘a ‘Isileli ‘e he ‘Otua ke hoko ko ha “afo” ‘a ia ‘e hoko mai ai ‘a e ‘Eikitau – Fakamo’ui ki he mamani ke toe fakafoki mai ‘a e tangata mei he pule ‘a Setane.

FAKATĀTĀ NIMA: ‘EIKITAU TA’E FAKAMAHAFU

Na’e hoko hifo ki he mamani ‘a e ‘Eikitau kuo tala’ofa ko ha ki’i pēpē na’e masiva tokoni. Na’e ohi hake ia ‘e ha ongo mātu’a ‘Isileli. Na’e kamata ‘ene talatau ki he pule’anga ‘o e fakapo’uli pea na’a Ne hoko atu ke laiki ‘a e ‘ulu ‘o e taha fakaaaoao ta’e ke to’o ha me’atau ‘o e fakamālohi ‘i Hono nima. ‘Oku lava ke tau ui ‘a Sisu “Ko e ‘Eikitau Ta’e Fakamahafu” koe’uhi na’a Ne ha’u ke fakafoki ‘a e mamani ‘aki ‘a e mo’oni mo e ‘ofa kae ‘ikai ‘i he kākā mo e fakamālohi. Na’e taukave’i ta’e toe ufi ‘e Setane ‘a mamani ma’ana pea na’a ne me’a’ofa ke foaki kia Sisu ‘i he fakafetongi ke hū ange ‘a Sisu kiate ia:

“Pea na’e ‘ave ia ‘e he tevolo ki he mo’unga ma’olunga ‘o fakahā fakafokifā pe kiate ia ‘a e ngaahi pule’anga ‘o mamani. Pea na’e pehē ‘e he tevolo kiate ia, Teu ‘atu mo’ou ‘a e mālohi ni kotoa pē, mo hono naunau, he kuo tuku mai ia kiate au, pea ‘oku ou foaki ia ko ‘eku fa’itelihā. Ko ia kapau te ke hū kiate au, ‘e ‘o’ou ia kotoa pē” (Luke 4:5 – 7).

Na’e fakafisi ‘a Sisu ke tali fakatauele ‘a Setane. Na’e fakamatala’i ‘e Sisu ki he kakai ‘a e me’a na’e hoko tonu ‘i honau ‘ao: “ ‘Oku le’ohi hono fale ‘e ha tangata mālohi mo e mahafu tau ‘oku malu pe ‘ene ngaahi me’a. Ka ‘i he hoko kiate ia ha taha ‘oku mālohi lahi ‘o iku’i ia, ‘oku ne fa’ao ‘ene mahafu kotoa pē na’e falala ki ai pea tufaki ‘ene me’a” (Luke 11:21, 22).

‘I he ki’i tala-fakatātā nounou ko ‘eni, ko e “tangata mālohi” ko Setane. Ko e toko taha “mālohi ange ‘iate ia” ko Sisu. Mahino lelei ‘oku lolotonga fai ‘a e tau pea ko ha faka’ali’ali faka’osi ‘oku teu ke fai. Pea ‘oku ‘ikai ha taha ‘oku ‘amanaki ki he me’a ‘e fai ‘e he Tu’i totonu ‘o e langi mo e mamani.

- ‘Oku ‘ikai ha mahafu tau ‘i hono nima
- ‘Oku ‘ikai ha kau tau
- Fo’i ngāue pe taha, ‘e mālohi fe’unga ke toe fakafoki ‘a e tangata kuo mole

“Ko ‘eni ‘a e fakamaau ‘o e mamani, ‘e kapusi ‘eni ‘a e ‘eiki ‘o e mamani ki tua’ā. Pea kapau ‘e hiki au ki ‘olunga mei he fonua, teu tohoaki ‘a e kakai kotoa pē kiate au” (Sione 12:31, 32). Na’e fakamatala’i ia ‘e Paula ‘o pehē ni: “Pea ‘osi ‘ene maumau ‘a e ngaahi pule mo e ngaahi mālohi, na’a ne faka’ilo fakahā atu ‘akinautolu ‘o vikiviki ai kiate kinautolu” (Kolose 2:15)

- ‘Oku ikuna’i ‘a e kovi ‘e he ‘ofa, ‘ikai ‘e he fakamālohi.

FAKATĀTĀ ONO:

‘Oku ‘ikai ko e mamani ‘oku tau mo’ui ai ‘oku hoko ai ‘a e tau lahi ‘i he vaha’a ‘o e lelei mo e kovi. Ko e tau mo’oni ‘oku hoko ia ‘i hotau ‘atamai. ‘Oku ‘ikai fakapulipuli ‘e he ‘Otua ‘oku Ne tokanga lahi ki hotau ngaahi “fo’i la’e” (Fakahā 14:1). ‘I hono fakalea ‘e taha, ‘oku Ne fiema’u ‘a e tafa’aki fakae’atamai, fakaeongo mo e fakaeloto ‘i loto ‘iate kinautolu. ‘Oku pehē ‘e he ‘apositolo ko Sione ‘oku ‘i he fo’i la’e ‘o

e tangata 'oku fie ma'u 'e he 'Otua ke tohi ai "Hono huafa," 'oku fakahā ai 'Ene 'afio 'i loto 'i hotau 'ulungaanga. Na'e fakatupu 'akitautolu ke nofo'i, "ko e nofo'anga 'o e 'Otua 'i he Laumālie" (Efeso 2:22).

- 'Atama 'o e tangata
- Ko ha kolotau 'o e fakanofu'anga fakatu'i, pea ko Sisu 'a e tu'i totonu.
- Ko ha potu 'o e mo'oni ta'e ngata, pea ko Sisu 'a e mo'oni.

Ko ha loki 'o e maheni toputapu, pea ko Sisu ko e 'ofa'anga mo'oni pe taha 'o hotau laumālie.

'Oku kumi foki 'a e fili lahi 'o e 'Otua mo e tangata ke fakanofotu'i 'i he loto 'o e tangata. 'Oku ne femou'ekina 'i hono puke ma'ana 'a e faitu'u fakae'atamai mo fakaeongo 'i loto 'i hotau laumālie. 'Oku ne feinga vivili ke fakafonu hotau loto mo e 'atamai 'aki 'a e mā 'a ē 'oku totonu ke 'i ai 'a e 'ofa, mo e fanga tevolo 'oku nau fakapuli ko e ngaahi 'otua 'a ē 'oku taau ke hoko ko e 'afio'anga 'o e Laumālie Ma'oni'oni.

Ko e lea 'oku ngāue'aki 'e Paula ke fakamatala'i 'a e natula 'o e tau 'oku mahu'inga lahi:

"He neongo 'oku mau 'a'eva 'i he kakano, ka 'oku 'ikai te mau tau fakakakano. He ko e mahafu tau 'o e mau tau 'oku 'ikai fakakakano, ka 'oku mālohi lahi 'i he 'Otua ke holoki hifo ai 'a e ngaahi kolo mālohi 'o holoki ki lalo 'a e ngaahi fakakaukau, mo e me'a ma'olunga kotoa pē, 'oku ne fakahihiki ia ki he 'ilo 'o e 'Otua, pea 'oku ne fakavaivai 'a e mahalo kotoa pē ki he talangofua kia Kalaisi" (2 Kolinito 10:3 – 5).

Ko e tau 'oku tau fai 'oku hoko 'i loto 'i he 'atamai, 'a ē 'oku fa'u ai 'a e ngaahi fakakaukau mo e ngaahi ongo, 'a ē 'oku nofo ai 'a e 'ilo. 'Oku fai 'e he fili 'ene tau ke fakafepaki'i 'akitautolu 'aki hono fa'u ha "ngaahi fakakihiki" koe'uhi ke fakapunusia'i 'a e " 'ilo 'o e 'Otua." 'I he tu'unga ko ia 'o e nofo 'a e ngaahi loi fakateolosia 'o e fili 'i hotau 'atamai 'oku ne ma'u ha "ngaahi kolo mālohi" 'i loto 'iate kitautolu. Ka 'oku holoki hifo ki lalo 'ene "ngaahi fakakaukau" 'e he "mālohi lahi 'o e 'Otua" pea fetongi'aki ia 'a e mo'oni, 'oku ikuna'i 'a e fili pea 'oku fakatau'atāina'i 'a e laumālie fakaetangata.

Ko e misiona ia 'o e Siasi ke fakahā ke 'ilo 'a e 'ulungaanga faka'ofu'ofa 'a e 'Otua 'o e 'ofa ta'e siokita hangē ko ia 'oku fakahā 'ia Sisu Kalaisi. 'Oku ui 'akitautolu ke ngāue'aki hotau ngaahi taleniti, hotau ngaahi mālohi, pea mo 'etau ngaahi koloa ki he ngāue pe taha 'o e toe ma'u mai ha potu ma'a Kalaisi 'i loto 'i hotau ngaahi loto mo e ngaahi 'api, 'i loto 'i he fonua mo e kolo kotoa pē 'i he funga 'o mamani.

FAKATĀTĀ FITU: TOE FAKAFO'OU 'O E 'ULUAKI PULE

"Pea 'e toki hoko 'a e iku'anga, 'a ia te nau 'atu ai 'a e pule'anga ki he 'Otua, 'io, ko e Tamai, hili 'ene ikuna 'a e pule kotoa pē mo e fekau kotoa pē, mo e mālohi" (1 Kolinito 15:24). 'Oku faka'amu mai 'a Paula ke tau 'ilo 'oku laka vave atu 'a e hisitolia ki he ngata'anga 'o e ngaahi fa'unga kotoa pē 'o e fakamālohi, pule fakamālohi, fakaaao mo e tau, pea ki he fokotu'u 'o ha pule'anga kuo tanupou 'i he tau'atāina 'o e 'ofa ta'e ngata. Vakai ki he lau 'a e palofita ko Maika kau ki he kaha'u:

"Ka 'e hoko 'o pehē 'i he ngaahi 'aho 'amui, 'e fokotu'u ma'u 'a e mo'unga 'o e fale 'o Sihova 'i he tumutumu 'o e ngaahi mo'unga, pea 'e hakeaki'i ia ke ma'olunga 'i he ngaahi tafungofunga pea 'e tafe atu ki ai 'a e kakai.... Pea te nau tuki 'enau ngaahi heleta, ko e ngaahi huo toho, pea mo e nau ngaahi tai, ko e ngaahi hele 'auhani 'e 'ikai hiki 'e ha pule'anga 'a e heleta ki ha pule'anga, pea 'e 'ikai te nau toe ako ki he tau.... Pea 'e pule 'a Sihova kiate kinautolu 'i he mo'unga ko Saione, 'o ngata mei heni, 'o a'u 'o ta'e ngata..... 'E hoko kiate koe, 'io 'a e 'uluaki pule" (Maika 4:1 – 8).

FAKATĀTĀ FAKAFO 'OKU 'OMI 'E MAIKA

‘Oku tau ma’u heni ‘oku ‘ikai finangalo ‘a e ‘Otua ki he tau ka ‘oku Ne finangalo ki he melino, ‘oku ‘ikai finangalo ki he fakamālohi, ka ‘oku Ne finangalo ki he ‘ofa. Ko ‘Ene taumu’a kakato ia ke ‘omi ha ngata’anga kakato ki he ngaahi pule fakamālohi pea ke fokotu’u ha pule ta’e ngata ‘o e tau’atāina. “A e ‘uluaki pule,” ‘a e taha na’e mole mei a ‘Atama mo ‘lvi, ‘e toe fokotu’u. ‘Oku pehē ‘e Sihova, “ ‘E ‘ikai te nau fakamamahi pe faka’auha ‘i ha potu ‘o hoku mo’unga ma’oni’oni, koe’uhi ‘e fonu ‘a mamani ‘i he ‘ilo’i ‘o Sihova, ‘o hangē ‘oku ‘ufi’ufi ‘i he ngaahi vai ‘a e kilisi tahi” (‘Isaia 11:9). ‘Uluaki, ko e konga ko ia ‘i loto ‘i hotau loto ‘e toe ma’u ‘e he kelesi fakamo’ui ‘a e ‘Otua. Pea, ko e mamani ‘e toe ma’u mai pea ‘e fakafo’ou ‘o ta’e ngata. “Pea ko ia na’e nofo ‘i mu’a ‘i he nofo’a faka’ei’eiki na’e pehē ‘e ia, Vakai, ‘oku ou fakafo’ou ‘a e ngaahi me’a kotoa pē” (Fakahā 21:5). ‘E hoko mai ‘a e ‘aho, ko e kolo ‘o e ‘Otua, ‘a e Selusalema Fo’ou ‘e hiki ia mei he langi ki he mamani ko ‘eni. ‘E hoko leva ‘a e Palanite Mamani ko e kolomu’a fo’ou ‘o e ‘univeesi: “pea ko au Sione, neu mamata ki he kolo ma’oni’oni, ko Selusalema fo’ou ‘oku ‘alu hifo mei he ‘Otua ‘i he langi, kuo teuteu ‘o hangē ha ta’ahine kuo teu ki hono ‘eiki ta’ane.... Pea ‘e holoholo ‘e he ‘Otua ‘a e lo’imata kotoa pē mei honau mata, pea ‘e ‘ikai kei ‘i ai ha mate pe ko ha ongosia, pe ha tangi, pea ‘e ‘ikai kei ‘i ai ha mamahi, he kuo kole atu ‘a e ngaahi me’a mu’a” (Fakahā 21:2 – 4).

Ko e potu ia ‘oku hu’u ki ai ‘a e talanoa. ‘I he kelesi ‘a e ‘Otua, ‘oku ou fakakaukau keu ‘alu mo ia, fakahaohao ‘e Sisu ki he maama fo’ou, keu hoko ko ha tangata’i fonua pe fefine’i fonua ‘a e kolo ko Selusalema Fo’ou.